

*Південне міжрегіональне управління Міністерства юстиції
України (м. Одеса)
2023*

Методичні рекомендації щодо заходів з реалізації Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року

Сьогодні в Україні відбуваються процеси реалізації Державної стратегії забезпечення рівних прав жінок та чоловіків на період до 2030 року (далі – Стратегія) та Державної програми забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків на період 2020-2024 років (далі – Програма). Ці документи мають допомогти досягти сталого розвитку у країні, а також сприяти іміджу України як правової та демократичної держави, де гарантуються та забезпечуються права і свободи людини. Забезпечення рівних прав жінок та чоловіків є важливим чинником досягнення цієї мети, тому ці документи є надзвичайно важливими та потребують нашої уваги.

Основною метою Стратегії є зменшення фактичної нерівності жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства та забезпечення впровадження міжнародних та європейських стандартів рівності.

Спершу, варто зазначити, що Стратегія базується як на базових міжнародних документах у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (Цілі сталого розвитку, до 2030 року; Пекінська декларація та

платформа дій; міжнародні документи ООН, Ради Європи, ЄС, ОБСЄ; Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та Факультативного протоколу до неї, відповідних конвенцій Міжнародної організації праці), так і на національних (Національна стратегія у сфері прав людини; Стратегія людського розвитку; Національна економічна стратегія на період до 2030 року; Національна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 рік та інші).

Варто зазначити, що це не перша стратегія, яку Україна впроваджує для забезпечення рівних прав чоловіків та жінок, зокрема, до прикладу, Україна є однією із держав, котра керується Стратегією гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки, серед цілей якої визначені наступні:

1. Запобігання гендерним стереотипам та сексизму й боротьба з такими явищами.
2. Запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству.
3. Забезпечення рівного доступу жінок до правосуддя.
4. Досягнення збалансованої участі жінок і чоловіків у процесі прийняття політичних та суспільних рішень.
5. Захист прав жінок-мігрантів, жінок-біженців та жінок-шукачів притулку.
6. Реалізація стратегії досягнення гендерної рівності в усіх політиках та заходах.

Документи з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Міжнародні документи у сфері забезпечення гендерної рівності та запобіганню насильству щодо жінок, підписані та ратифіковані Україною:

- Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цим явищем
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок
- Факультативний протокол до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок
- *Заключні зауваження до восьмої періодичної доповіді України щодо виконання Україною Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, підготовлені Комітетом ліквідації дискримінації щодо жінок*
- Пекінська декларація 1995 року
- Закони України
- Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»
- Закон України "Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами"
- Укази Президента України
- Указ Президента України від 25.08.2015 № 501/2015 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини»
- Розпорядчі документи Кабінету Міністрів України
- Постанова КМУ № 879 від 24.06.2006 «Про затвердження Стратегії демографічного розвитку в період до 2015 року»
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.09.2018 № 637-р «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 113»
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 113-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2020 року»
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.09.2018 № 634-р "Про затвердження Національного плану дій з виконання рекомендацій,

викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року"

- Розпорядження КМУ від 12 серпня 2022 р. № 752-р "Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022-2024 роки"
- НПА центральних органів виконавчої влади
- Національне агентство України з питань державної служби
- Наказ Національного агентства України з питань державної служби «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» від 05.08.2016 р. № 158, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 31 серпня 2016 року за № 1203/29333
- Міністерство фінансів України
- Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі» від 02.01.2019 р. № 1.
- Міністерство соціальної політики України
- Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у трудових відносинах» від 29.01.2020 р. № 56.
- Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів» від 07.02.2020 р. № 86, зареєстрована в Міністерстві юстиції України від 27 лютого 2020 року за № 211/34494
- Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо оцінювання гендерного впливу галузевих реформ» від 14.04.2020 р. № 257
- Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення гендерного аудиту підприємствами, установами та організаціями» від 09.08.2021 р. № 448
- Міністерство розвитку громад та територій України
- Наказ Міністерства розвитку громад та територій України «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та

оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» від 31.08.2016 р. № 79.

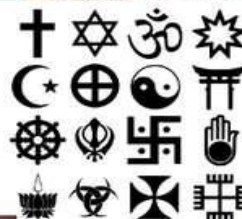
- Міністерство юстиції України
- Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо ідентифікації випадків гендерної дискримінації та механізм надання правової допомоги» від 12.03.2019 р. № 33.

Прояви дискримінації:

- уникання;
- психологічний тиск;
- нерівні умови та права;
- надання переваги іншим без очевидної на те причини у професійному плані;
- відкрита ненависть та приниження;
- фізична розправа (побиття, вбивство).

Види дискримінації:

- Расова;
- Статева;
- Мовна;
- Релігійна;
- Політична.

Форми дискримінації

Дискримінація має дві основні форми:

- правова, закріплен в законах;

- неофіційна, що укорінилася в соціальних звичая

«Вразливі категорії населення»

Соціально-психологічні характеристики у житті кожної людини є різні періоди. Життєві перешкоди та проблеми – це стрес для людини, з яким усі намагаються впоратись по-різному. В загальному сенсі “вразливість” – це, в свою чергу, нездатність людини витримувати зовнішні впливи середовища, особливе сприйняття зовнішніх проявів у суспільстві. Отже вразливість – це наша здатність самостійно долати проблеми і стресові ситуації. Наприклад, коли людина втрачає роботу, то є кілька варіантів розвитку подій. У випадку, коли людина має освіту, високі комунікативні навички, то пошук роботи є завданням, яке вдається вирішити достатньо швидко – рівень вразливості низький. Коли ж власних ресурсів недостатньо (немає освіти, підтримки рідних, відсутні навички, які необхідні для роботи), то людина може не вийти з цієї кризової ситуації, застрягти на етапі пошуку, почати вживати алкоголь або психоактивні речовини з метою відсторонення від проблем. Криза – внутрішній дисбаланс, який виникає, коли копінг-стратегії не спрацьовують у подоланні стресу або життєві навички не відповідають ситуації (Енциклопедія Сучасної України). У результаті чого стрес накопичується, а рівень тривоги збільшується. Копінг-стратегії – це модель поведінки особистості в різних ситуаціях, яка сформувалася з певного досвіду (Енциклопедія Сучасної України). Наприклад, якщо у підлітковому віці спрацьовувала схема «я принижую інших і досягаю успіху», то в дорослому віці для кар’єрного зросту ця модель не спрацює. І в період, коли людина буде напрацьовувати новий спосіб поведінки, вона переживатиме кризу. Життєві навички – низка психологічних і соціальних компетентностей, які допомагають людині бути в

гармонії зі своїм внутрішнім світом і з соціальним оточенням. Чітко визначеного переліку життєвих навичок не існує, їх налічують близько двадцяти.

Особи з тимчасовою або незворотною втратою
можливостей для самостійної життєдіяльності, що потребують
сторонньої допомоги у задоволенні потреб:

- особи, що зазнають впливу важких захворювань
- люди з функціональними обмеженнями (I група інвалідності)
- особи похилого віку, які потребують постійної сторонньої допомоги

Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» передбачено надання 17 базових соціальних послуг:

- 1) догляд вдома, денний догляд;
- 2) підтримане проживання;
- 3) соціальна адаптація;
- 4) соціальна інтеграція та реінтеграція;
- 5) надання притулку;
- 6) екстрене (кризове) втручання;
- 7) консультування;
- 8) соціальний супровід;
- 9) представництво інтересів;
- 10) посередництво (медіація);
- 11) соціальна профілактика;
- 12) натуральна допомога;
- 13) фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, порушення зору;
- 14) переклад жестовою мовою;
- 15) догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних;
- 16) супровід під час інклюзивного навчання;
- 17) інформування.

Форми домашнього насильства

Крики у квартирі сусідів серед ночі, чиясь дитина, яка до останнього гуляє на майданчику і не хоче повертатися додому, надто щільний макіяж подруги в спеку, перелякана колега, на яку під офісом чекає колишній, — традиція вчить нас не ставити запитань і не втручатися. Але якщо люди живуть чи колись жили разом (батьки та діти, подружжя в шлюбі чи після розлучення, партнери, родичі або просто знайомі) і завдають шкоди одне одному, це не їхня особиста справа, це — злочин.

Свідомо чи ні, насильник зловживає тим, що має більше сили, влади й ресурсів, і контролює решту членів родини. Насильство може бути вчинене до дітей і дорослих, жінок і чоловіків, до літніх людей і людей з інвалідністю, — усіх, хто має менше можливостей і перебуває в залежному стані.

Домашнє насильство так міцно стоїть на плечах традицій, що ми не завжди його помічаємо та впізнаємо. Але найгірше, коли ми його толеруємо,

бо «так уже повелося», чи пояснюємо «неправильною поведінкою» потерпілих. Віктимблемінг, або звинувачення жертви, — ганебна традиція перекладати відповідальність злочинця на постраждалих.

Законодавство розглядає чотири категорії домашнього насильства: фізичне, сексуальне, психологічне та економічне. Кожен прояв насильства робить дім небезпечним місцем. Бачиш насильство? Не залишайся осторонь. **Дій!**

Домашнє насильство: механізм захисту постраждалих осіб

Якщо особа потерпає від домашнього насильства, важливим є розуміння механізму захисту себе та близьких.

По-перше, якщо ситуація несе в собі загрозу та виходить з під контролю, вчиняються побиття особи або погрози, необхідно викликати поліцію за номером 102, або звернутися до відділення поліції у письмовій формі. Під час виклику поліції важливим фактором є виклад повністю справи, якщо є свідки даної події то зазначте їх контактні дані, якщо випадок вчинення насильства в сім'ї не перший, про це також повідомте правоохоронців. Це необхідно для того, щоб правоохоронці надали оцінку ризику загрози життю потерпілій особі.

Якщо під час виклику правоохоронці вважають, що життю потерпілої особи загрожує небезпека, вони можуть винести терміновий заборонний

припис, який зобов'язує кривдника негайно залишити житло постраждалої особи, навіть, якщо власником даного житла є кривдник. Дія даного припису не більше 10 днів.

Щоб продовжити даний термін необхідно, щоб потерпіла особа (її представник) звернулися з заявою про винесення обмежувального припису до суду. Дана заява розглядається в порядку окремого провадження, від сплати судового збору заявники звільнені. Виносить на термін від одного місяця до шести.

Заявник повинен довести вчинення домашнього насильства, щоб суд встановив відповідність заявленого обмежувального припису конкретним обставинам справи. Під винесення обмежувального припису суд може застосувати наступні обмеження:

- заборона проживати разом з потерпілою стороною;
- усунення перешкод в користуванні спільним майном (будинком або квартирою);
- обмеження спілкування з потерпілою особою (заборона вести переписку, телефонні переговори або контактувати через інші засоби зв'язку чи третіх осіб);
- заборона наближатися на певну відстань до потерпілої особи (це стосується місця проживання, навчання, роботи тощо);
- заборона розшукувати потерпілу особу;
- заборона вести переписку, телефонні переговори з потерпілим особою або контактувати з ним через інші засоби зв'язку особисто або через третіх осіб.

Справа про видачу обмежувального припису розглядається судом не пізніше 72 годин після надходження заяви. Неявка кривдника до суду не перешкоджає розгляду справи.

Щоб довести обставини, на які посилаєтеся в заяві, краще звернутися за професійною правовою допомогою. Відповідно до п. 13 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу є особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі.

Потерпіла особа (її представник), яка бажає скористатися послугами безоплатної вторинної правової допомоги має звернутися до найближчого центру чи бюро з надання безоплатної вторинної правової допомоги (перелік центрів та бюро можна знайти за посиланням: <https://www.legalaid.gov.ua/tsentry/>) зі зверненням та документами, які підтверджують її статус. Таким підтвердженням є один з наступних документів:

- витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, у якому міститься інформація про вчинення злочину, пов'язаного з насильством;

- талон-повідомлення про вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з насильством, виданий уповноваженим підрозділом органу Національної поліції, за формою, затвердженою МВС;
- копія протоколу про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення;
- копія постанови про накладення адміністративного стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з насильством;
- копія заяви до суду про видачу або продовження обмежувального припису стосовно кривдника;
- рішення суду про видачу або продовження обмежувального припису стосовно кривдника;
- копія винесеного працівником уповноваженого підрозділу органів Національної поліції термінового заборонного припису;
- направлення постраждалих осіб до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, складене за формою, затвердженою Мінсоцполітики.

У такому випадку особа отримає послуги адвоката – безоплатно.

Відповідно до ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, кривдник може понести адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від десяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб.

До кривдника також може бути застосована кримінальна відповідальність, передбачена ст. 126-1 Кримінального кодексу України у вигляді громадських робіт на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арешт на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років.

Спеціальним заходом впливу до кривдника є програма для кривдників, яка складається з комплексу заходів, спрямованих на зміну насильницької поведінки кривдника. Термін програми – від 3 місяців до року. У випадку не виконання приписів програми або її не проходження, особу можуть притягнути до кримінальної відповідальності.

Якщо ви потребуєте консультації або роз'яснення з питань домашнього насильства Ви можете звернутися за наступними номерами:

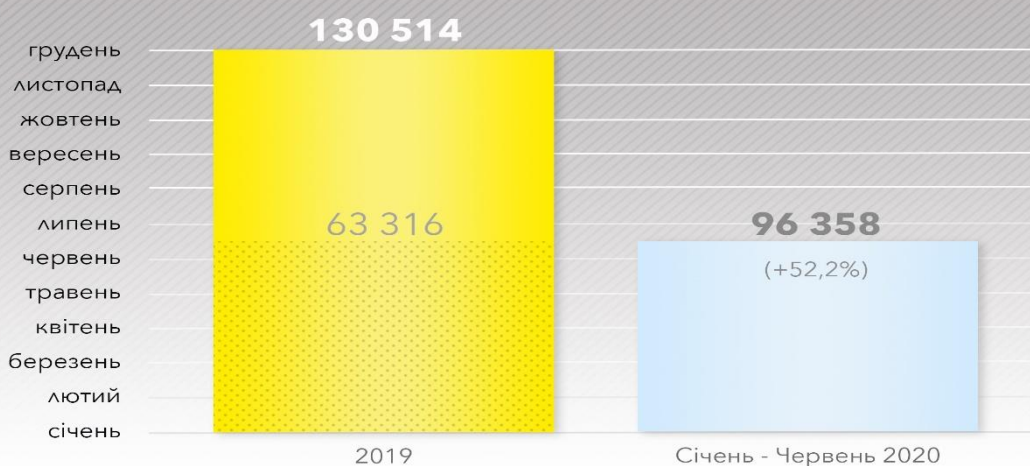
- 102 – Національна поліція України;
- 0 800 213 103 – контакт-центр системи надання безоплатної правової допомоги;
- 0 800 500 335 або 116 123 (безкоштовно зі стаціонарних та мобільних телефонів будь-яких операторів по всій території)

України) – Національна «гаряча лінія» з питань протидії насильству та захисту прав дитини;

- 0 800 500 005, або з мобільного 116-123 (цілодобово) – Національна гаряча лінія з питань запобігання домашнього насильства, торгівлею людьми та гендерної дискримінації;
- 1547 – Державний кол-центр з питань запобігання домашньому насильству.

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО В УКРАЇНІ

Кількість звернень щодо домашнього насильства

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО – ЦЕ ЗЛОЧИН

ФІЗИЧНЕ НАСИЛЬСТВО

ПСИХОЛОГІЧНЕ НАСИЛЬСТВО

СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО

ЕКОНОМІЧНЕ НАСИЛЬСТВО

ГРОМАДСЬКІ РОБОТИ
НА СТРОК ВІД 150 ДО 240 ГОДИН

АРЕШТ
НА СТРОК ДО ШЕСТИ МІСЯЦІВ

ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ
НА СТРОК ДО П'ЯТИ РОКІВ

ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ
НА СТРОК ДО ДВОХ РОКІВ

НАСИЛЬСТВУ МОЖНА І ПОТРІБНО ПРОТИДІЯТИ!

Якщо Ви опинилися в ситуації домашнього насильства, або стали його свідком, телефонуйте:

Служба у справах дітей та сім'ї виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)
(044) 484 05 25

Національна поліція України
102

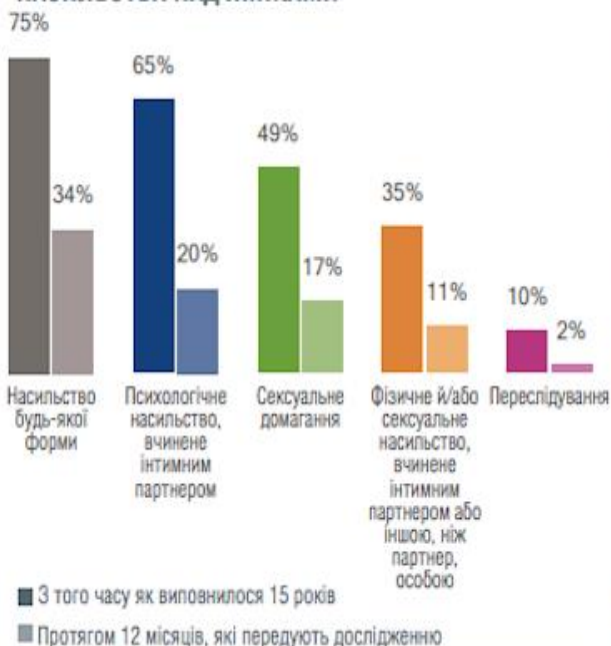
Цілодобова служба
Телефон Довіри м. Києва
15 00 (зі стаціонарного),
044 272 15 00 (з мобільного)

Державна «гаряча лінія» з протидії домашнього насильства **1547**

Національна «гаряча лінія» з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації
0 800 500 335 або **116 123**
(короткий номер з мобільного)

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ ПОШИРЕНOSTІ РІЗНИХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА НАД ЖІНКАМИ

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ ПОШИРЕНOSTІ РІЗНИХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА НАД ЖІНКАМИ

11,25 мільйона*

жінок пережили якусь із форм сексуального домагання, переслідування, насильства, вчиненого інтимним партнером або іншою, ніж партнер, особою (включно з психологічним, фізичним або сексуальним насильством), починаючи з того часу як їм виповнилося 15 років.

*Приблизні дані.

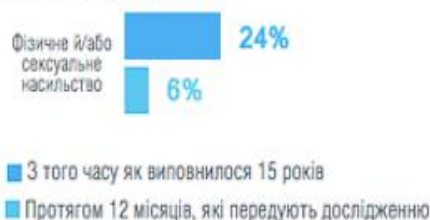
3,65 мільйона*

жінок пережили фізичне й/або сексуальне насильство, вчинене інтимним партнером.

3,58 мільйона*

жінок пережили фізичне й/або сексуальне насильство, вчинене іншою, ніж партнер, особою.

КОЖНА ДЕСЯТА ЖІНКА ПЕРЕЖИЛА ФІЗИЧНЕ Й/АБО СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО, ВЧИНЕНЕ ІНШОЮ, НІЖ ПАРТНЕР, ОСОБОЮ

Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах

**НАСИЛЬСТВУ
НЕМАЄ
ВИПРАВДАННЯ**

EURASIAN
WOMENS
NETWORK
ON AIDS